

Pierwsza oznaka
Gniazda
Sokolników

7. SOKOLNICTWO ZWIĄZKOWE

Początek XIX wieku przyniósł w Polsce upadek sokolnictwa. Pojedyncze próby zainteresowania polskich myśliwych polowaniami pod pierzem w okresie międzywojennym, spełżyły na niczym.

Ruch sokolniczy zapoczątkował Czesław Sielicki w 1971 roku, powołując do życia pierwsze w Polsce powojennej Koło Sokolników „Raróg” przy Technikum Leśnym w Tucholi (Sielicki J. 1996, Nowogrodzki 2022). 25 listopada 1972 roku ZG PZŁ powołał zespół do opracowania zasad uprawiania sokolnictwa w Polsce w składzie: Czesław Sielicki, Waław Lesiński, Zygmunt Pielowski i Bogusław Moś (Krupka 1972). Na zebraniu organizacyjnym w Poznaniu 9 grudnia 1972 z udziałem: Waława Lesińskiego, Andrzeja Mani, Zygmunta Pielowskiego i Czesława Sielickiego, opracowano zasady i kierunki odtwarzania sokolnictwa, przyjęto projekt schematu organizacyjnego. W skład pierwszego zarządu „Gniazda” weszli: Zygmunt Pielowski – prezes, Czesław Sielicki – zastępca prezesa ds. szkolenia, Waław Lesiński – wiceprezes ds. informacji i propagandy, Andrzej Mania – sekretarz, Eugeniusz Manthej – członek zarządu. W oparciu o ww. dokumenty NRL 19 grudnia 1972 roku podjęła uchwałę, na podstawie zezwolenia

Tuchola 1972. Młodzi sokolnicy – uczniowie Technikum Leśnego w Tucholi (z archiwum „Gniazda Sokolników PZŁ)

Kobylniki k. Kruszwicy 1973. Pierwsze po wiekowej przerwie łowy z sokołami na bażanty, króliki, zające i kuropatwy (z archiwum „Gniazda Sokolników” PZŁ)

Czesław Sielicki z jastrzębiem i Waclaw Lesiński – organizatorzy sokolnictwa związkowego

MLiPD z 18 września 1971 roku LN-3/279-23/71, o dopuszczeniu członków PZŁ do uprawiania sokolnictwa (Protokół 1972; Sprawozdanie 1975, Kalendarz 1978; Ledwosiński 1998). Zasady wyrażone w uchwale zostały rozwinięte w rozdziale VI regulaminu polowań.

prof. Zygmunt Pielowski
(z archiwum „Gniazda Sokolników” PZŁ)

Andrzej Mania – członek pierwszego
zarządu „Gniazda Sokolników”

Pierwsze po wiekowej przerwie łowy z sokołami na bażanty, króliki, zające i kuropatwy przeprowadziło „Gniazdo Sokolników” w Kobylnikach k. Kruszwicy 20 października 1973 roku (Terentiew 1973b).

Od 21 lipca 1975 roku działalność sekcji sokolniczej określiła instrukcja wydana przez ZG PZŁ. Sekcję podporządkowaną bezpośrednio ZG PZŁ nazwano „Gniazdem Sokolników”, a ogniwa terenowe jej podporządkowane – kołami sokolników (Kalendarz 1978). Od 1998 roku klub przyjął nazwę Krajowy Klub Sokolników i Ochrony Ptaków Drapieżnych PZŁ, od 2013 roku obowiązuje nazwa Polski Klub Sokolników PZŁ „Gniazdo Sokolników”. Dokumentem określającym strukturę, zadania i sposób działania „Gniazda”, poza wspomnianą instrukcją, był Regulamin „Gniazda Sokolników” z 19 grudnia 2001 roku, znowelizowany 23 października 2013 roku (Piotrowska, Szpetkowski 2018). Statut nadany PZŁ przez MRLiGŻ rozporządzeniem z 31 stycznia 1986 roku w rozdziale 3 pkt 4 sprecyzował, że „członkami kół łowieckich mogą być także osoby wykonujące polowanie przy użyciu ptaków łowczych i dla realizacji swoich celów osoby te mogą zrzeszać się w sekcje”. Jednym z podstawowych zadań członków „Gniazda” jest restytucja populacji sokoła wędrownego w Polsce. W 1979 roku w Czempiniu rozpoczęto pod kierunkiem prof. Zygmunta Pielowskiego pierwsze hodowle sokołów wędrownych w oparciu o ptaki otrzymane z Niemiec. Sukcesem hodowlanym było wyklucie się 3 piskląt w 1986 roku. Drugą hodowlę prowadził od 1987 roku Czesław Sielicki przy Urzędzie Wojewódzkim we Włocławku. Pierwsze 3 sokoły z tej hodowli wykluły się w 1989 roku.

Henryk Mąka z pisklęciem orla

W czempieńskim Ośrodku Hodowli i Restytucji Ptaków Drapieżnych po raz pierwszy w 2000 roku po czterech latach prób, wykuło się w inkubatorze pisklę orla przedniego z jaja zniesionego przez 20-letnią orlicę, 6 czerwca wykuło się kolejne pisklę z drugiego zniesienia. Pierwsze, 40 dniowe orlątko „Czempion”, trafiło do adopcji na Słowację (Mąka 2000).

W 1992 roku z inicjatywy ówczesnego wojewódzkiego konserwatora

przyrody we Włocławku Czesława Sielickiego powstał Program restytucji populacji sokoła wędrownego w Polsce opracowany przez sokolników, myśliwych i przyrodników, zainteresowanych odbudową populacji tego gatunku. Podstawowe elementy programu to: hodowla sokołów, reintrodukcja z obrączkowaniem ptaków, monitoring odbudowującej się populacji oraz instalowanie sztucznych gniazd. Porozumienie o powołaniu programu podpisali w roku 1993 przedstawiciele wojewodów włocławskiego i krakowskiego, Zarządu Głównego PZŁ oraz Fundacji Aktywnej Ochrony Ptaków Ginących. Zaopiniowany przez Państwową Radę Ochrony Przyrody dokument zatwierdził Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Program opierał się głównie na pracy społecznej jego uczestników.

Pomiędzy 1990 a 2009 rokiem wypuszczono łącznie 345 młodych ptaków, w tym 291 na terenach leśnych w 30 różnych miejscach. Od 2010 roku całość prac związanych z reintrodukcją i monitoringiem przejęło Stowarzyszenie Na Rzecz Dzikich Zwierząt „Sokół”. W latach 2010–2021 stowarzyszenie wprowadzało w Polsce 956 osobników, z czego 941 w lasach (Sielicki S., Sielicki J. 2021).

Od początku działalności polscy sokolnicy nawiązali kontakty z podobnymi organizacjami w Europie. Podczas Międzynarodowego Sympozjum (pod patronatem CIC) pt. „Sokół wędrowny, jego status i przyszłość” przeprowadzonego 5-10 listopada 1994 roku w Ciechocinku naukowcy Niemiec, Polski, Rosji i USA wygłosili 14 referatów o stanie sokolnictwa, jego przyszłości, kierunkach rozwoju i popularyzacji. Polscy sokolnicy powołali radę programu „Restytucja populacji sokoła wędrownego w Polsce” pod przewodnictwem Grzegorza Wiśniewskiego. (Morawski 1995, Komitet Redakcyjny 1995).

Obelisk w Czempiniu upamiętniający polskich sokolników (fot. Krzysztof Mielnikiewicz). Po prawej odznaczenia sokolnicze: złoty i srebrny „Karnał” oraz współczesna oznaka „Gniazda” (ze zbiorów Adama Dopierały)

Ustawa Prawo łowieckie z 13 października 1995 roku zdefiniowała sokolnictwo, jako jeden z dwóch pełnoprawnych rodzajów polowania. W myśl nowelizacji ustawy dokonanej 18 października 2006 roku, doprecyzowano przepisy dotyczące polowania z ptakami łowczymi. Minister Środowiska otrzymał uprawnienia do wydawania sokolnikom zezwoleń na łowienie zwierzyny przy użyciu ptaków łowczych. Dotychczasowe, niedopracowane prawo, uniemożliwiało ministrowi wydawanie zezwoleń, a sokolnikom wykonywanie polowań pod pierzem. (Dz.U. 2006 r., poz. 1600, Pasternak 2007).

Połowania z ptakami łowczymi organizowane od 1973 roku, są oczekiwanym i widowiskowym wydarzeniem, często z udziałem zagranicznych gości. W 2002 roku w Soczewce k. Płocka odbyły się XXX jubileuszowe łowy z sokołami. Towarzyszyły im prelekcje, wystawa prac plastycznych i fotograficznych, kiermasz sokolniczy. W roku jubileuszu „Gniazdo Sokolników” wprowadziło trójstopniowe

odznaczenie klubowe o nazwie „Karnal”. Pierwsze złote „Karnale” otrzymali: pośmiertnie Czesław Sielicki i Wacław Lesiński oraz Zygmunt Pielowski i Antoni Szumełda. 6 kwietnia 2014 roku 2014 roku w Czempiniu odsłonięto obelisk upamiętniający polskich sokolników.

29 października 1999 roku na posiedzeniu Międzynarodowego Związku Sokolniczego (IAF) Krajowy Klub Sokolników i Ochrony Ptaków Drapieżnych „Gniazdo Sokolników” PZŁ został przyjęty na pełnoprawnego członka IAF¹⁰⁸ (Wiśniewski 2000).

Certyfikaty wydane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz przez UNESCO

¹⁰⁸ Z oryginalnych dokumentów znajdujących się w archiwum Adama Dopierały – sokolniczego „Gniazda Sokolników” PZŁ wynika, że „Gniazdo” było już wcześniej, dwukrotnie przyjmowane do IAF: 5-6 października 1973 roku i 19 marca 1987. Problem wymaga wyjaśnienia.

Uroczyste wręczenie certyfikatu UNESCO przedstawicielom „Gniazda Sokolników” i Polskiego Związku Łowieckiego. Od lewej: Tomasz Wykner, Joanna Cicha-Kuczyńska – radcy Miniŝtra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Janusz Sielicki – wiceprzewodniczący IAF, Sławomir Sielicki, Adam Dopierała – sokolniczy „Gniazda Sokolników”, Rafał Małec – prezes Naczelnej Rady Łowieckiej (fot. Sławomir Wojtyś)

Decyzją Miniŝtra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 12 października 2015 roku „Sokolnictwo – żywa tradycja” zostało wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. NRŁ, po wydaniu pozytywnej opinii przez Komisję Kultury Łowieckiej PZŁ, zatwierdziła uchwałą 31/2017 z dnia 25 kwietnia 2017 roku „Kodeks Etyki Sokolniczej”, opracowany przez członków „Gniazda Sokolników” (Bonczar, Szpetkowski 2017).

W październiku 2018 roku Janusz Sielicki został wiceprezesem Międzynarodowego Stowarzyszenia na rzecz sokolnictwa i Ochrony Ptaków Drapieżnych (IAF).

Kolejnym etapem uznania polskiego sokolnictwa była decyzja Międzypaństwowego Komitetu ds. Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego z 14 grudnia 2021 roku o wpisaniu polskiego sokolnictwa, jako żywej tradycji, na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości (Mroczek 2022).

W roku 50-lecia zorganizowanego sokolnictwa w PZŁ sokolnicy doczekali się zmiany w okresach polowań na zwierzynę drobną. Od 2 lipca 2022 roku zgodnie z Rozporządzeniem Miniŝtra Klimatu i Środowiska z 29 czerwca 2022 roku można polować indywidualnie z ptakiem łowczym na zające, króliki, bażanty i kuropatwy w terminach określonych w kalendarzu polowań.

Jubileusz pięćdziesięciolecia założenia „Gniazda Sokolników” PZŁ odbył się 10 listopada 2022 roku w Pińczowie. Podniosłości wydarzeniu dodawały imprezy towarzyszące: 48 Międzynarodowe Łowy z Sokolami (9-12 listopada 2022) oraz zebranie delegatów Międzynarodowego Stowarzyszenia Sokolnictwa i Ochrony Ptaków Drapieżnych IAF.

W trakcie uroczystości Radczyni Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Joanna Cicha – Kuczyńska wręczyła sokolnikom certyfikat wpisu na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO.

Zarząd „Gniazda Sokolników” PZŁ. Od prawej: Adam Dopierała – sokolniczy, Tomasz Wykner – sekretarz, Rafał Kruk – zastępca sokolniczego (fot. Liliana Keller)

Publikacja jubileuszowa

Uczestnicy łowów pod pierzem w Pińczowie z orłami (fot. Henryk Mąka)

Podczas 48 emocjonujących łowów z sokołami (fot. Henryk Mąka)

Uczestnicy pięćdziesięciolecia „Gniazda Sokolników” PZŁ w Pińczowie 10 listopada 2022 roku (fot. Sławomir Wojtyś)

Joh. Cl. Rübinger inv. del. et exc. - Aug. Vösl.

Martin Cl. Rübinger sculp.

Flugschütze.

Tireur a vol.